

NORGES HØYESTERETT

Den 11. mai 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Bergsjø, Ringnes og Bergh i

HR-2023-903-U, (sak nr. 23-033777SIV-HRET), sivil sak, anke over sakskostnadsavgjørelse:

A (advokat Line Karlsvik)

mot

Staten v/Arbeids- og velferdsdirektoratet (advokat Tone Elisabeth Lenvik)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder særskilt anke over sakskostnadsavgjørelse i sak om gyldigheten av Trygderettens kjennelse om beregning av uføretrygd.
- (2) A fremsatte i juni 2019 krav om uføretrygd. Ved vedtak fra NAV Arbeid og ytelser 30. august 2019 ble hun innvilget 100 prosent uføretrygd med virkning fra 1. mai 2019.
- (3) NAV Arbeid og ytelser avsto i samme vedtak krav om at As uføretrygd skulle beregnes etter særreglene for unge uføre, jf. folketrygdloven § 12-13 tredje ledd. A påklaget denne delen av vedtaket til NAV Klageinstans, som i vedtak 13. februar 2020 opprettholdt vedtaket fra NAV Arbeid og ytelser.
- (4) Vedtaket fra NAV Klageinstans ble brakt inn for Trygderetten, som i kjennelse 4. mars 2022 stadfestet vedtaket.
- (5) A tok ut søksmål for Frostating lagmannsrett om gyldigheten av Trygderettens kjennelse, jf. trygderettsloven § 26 første ledd.
- (6) For lagmannsretten la A prinsipalt ned påstand om at Trygderettens kjennelse var ugyldig, og at det offentlige skulle tilkjennes sakskostnader, subsidiært at hun skulle fritas for sakskostnadsansvar etter tvisteloven § 20-2 tredje ledd.
- (7) Frostating lagmannsrett avsa 25. januar 2023 dom med slik domsslutning:

- «1. Staten ved Arbeids- og velferdsdirektoratet frifinnes.
2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A 108 310 – etthundreogåttetusentrehundreogti – kroner til staten ved Arbeids- og velferdsdirektoratet innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.»

- (8) A har anket lagmannsrettens avgjørelse av sakskostnadene i slutningen punkt 2. Det er anført at A skulle vært fritatt fra sakskostnadsansvar etter tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Det er blant annet vist til at styrkeforholdet mellom partene er svært ujevnt, og til at A på grunn av lav inntekt var innvilget fri rettshjelp for lagmannsretten. Saken er i tillegg anført å være av stor velferdsmessig betydning for A, særlig fordi hennes økonomiske situasjon ikke vil endre seg med tiden, og fordi forskjellen mellom ordinær uføretrygd og uføretrygd med tillegg for unge uføre, er stor. Det er gjort gjeldende at A hadde god grunn til å få saken prøvd for lagmannsretten.
- (9) A har lagt ned slik påstand:
- «1. A fritas for sakskostnader til staten ved Arbeids- og velferdsdirektoratet.
 2. Ankende part, A tilkjennes saksomkostninger i forbindelse med anke til Høyesterett.»
- (10) *Staten v/Arbeids- og velferdsdirektoratet* har tatt til motmæle. Det er anført at lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse bygger på korrekt lovanvendelse og ikke lider av saksbehandlingsfeil. Det er anført at ressursulikhet og velferdsgrunner – som typisk gjør seg gjeldende i de fleste trygdesaker mellom staten og borgerne – ikke automatisk gir grunnlag for å fritta den tapende part fra sakskostnadsansvar. Det må foretas en konkret vurdering i den enkelte sak, og ved denne vurderingen må ikke lempningsregelen praktiseres så liberalt at det virker prosessfremmende. I den konkrete vurderingen som skal gjøres i saken her, må det også legges vekt på at hverken Trygderetten eller lagmannsretten har funnet avgjørelsen tvilsom.
- (11) Staten har lagt ned påstand om at anken nektes fremmet, subsidiært at den forkastes, og at staten i begge tilfeller tilkjennes sakskostnader for Høyesterett.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at saken gjelder lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse. Ankeutvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling, samt bevisvurderingen så langt den utelukkende gjelder sakskostnadsavgjørelsen, jf. tvisteloven § 20-9 tredje ledd andre punktum.
- (13) Hovedregelen etter tvisteloven § 20-2 første ledd er at en part som har vunnet saken, har krav på full erstatning for sine sakskostnader fra motparten. Etter § 20-2 tredje ledd kan likevel den tapende part fritas for erstatningsansvar dersom «tungtveiende grunner gjør det rimelig». Ved avgjørelsen skal det etter tredje ledd bokstav c blant annet legges særlig vekt på om «saken er av velferdsmessig betydning og styrkeforholdet mellom partene tilsier slikt fritak».
- (14) Lagmannsretten har begrunnet sin avgjørelse av sakskostnadene slik:
- «Staten har vunnet saken, og har etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første, jf. andre ledd, krav på full erstatning for sine sakskostnader. Det foreligger ikke tungtveiende grunner som tilsier unntak fra hovedregelen, jf. tvisteloven § 20-2 tredje ledd. A dømmes derfor til å betale statens sakskostnader.»
- (15) Lagmannsretten har altså vist til unntaksregelen i tvisteloven § 20-2 tredje ledd, men gitt uttrykk for at grunnvilkåret i bestemmelsen for å fritta for erstatningsansvar – «tungtveiende grunner» – ikke er oppfylt. I de fleste tilfeller vil en slik begrunnelse være tilstrekkelig, se Rt-2009-619 avsnitt 14 og fra nyere praksis blant annet HR-2020-636-U avsnitt 22.

- (16) I enkelte saker kreves det imidlertid en ytterligere begrunnelse. Dette gjelder dersom saksforholdet er slik at det er nærliggende å benytte unntaksregelen i § 20-2 tredje ledd, se blant annet Rt-2009-619 avsnitt 15 og 16 og HR-2016-486-U avsnitt 10 og 11.
- (17) Rt-2009-619 gjaldt, på samme måte som denne saken, overprøving av Trygderettens avgjørelse i en trygdesak. Ankeutvalget viste i avsnitt 16 til at trygderett er et saksfelt som ifølge forarbeidene til tvisteloven må anses å høre til kjerneområdet for bestemmelsen i § 20-2 tredje ledd bokstav c. Det ble videre fremhevet at det var tale om et ikke ubetydelig sakskostnadsbeløp i et tilfelle hvor parten var innvilget fri sakførsel.
- (18) A har hatt cerebral parese fra hun ble født. Lagmannsretten kom likevel etter en samlet vurdering til at hun ikke oppfyller vilkårene for trygd som ung ufør etter folketrygdloven § 12-3. A var innvilget fri sakførsel for lagmannsretten. Sakens karakter tilsier dermed at vilkårene for å anvende unntaksregelen i tvisteloven § 20-2 tredje ledd kan være oppfylt. A hadde også lagt ned særskilt subsidiær påstand om fritak for sakskostnadsansvar.
- (19) Det er på det rene at det ikke er tilstrekkelig for å bli fritatt for sakskostnadsansvar at saken har stor velferdsmessig betydning for den tapende part, og at det er stor forskjell på styrkeforholdet mellom partene, se blant annet Rt-2012-209 avsnitt 17. Mangelen på begrunnelse gjør imidlertid at ankeutvalget i dette tilfellet ikke har grunnlag for å vurdere om lagmannsretten har forstått og anvendt kriteriene i tvisteloven § 20-2 tredje ledd på riktig måte. At lagmannsretten i dommen gir uttrykk for at den ikke har vært i tvil om konklusjonen, endrer ikke dette.
- (20) Ankeutvalget er på denne bakgrunn kommet til at lagmannsrettens avgjørelse av sakskostnadene må oppheves, jf. tvisteloven § 30-3 første ledd, jf. § 29-21 andre ledd bokstav c.
- (21) A har krevd dekket 6 250 kroner i sakskostnader for ankeutvalget. Det påløper ikke rettsgebyr. Kravet tas til følge.
- (22) Kjennelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens sakskostnadsavgjørelse – domsslutningen punkt 2 – oppheves.

I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Arbeids- og velferdsdirektoratet til A 6 250 – sekstusentohundreogfemti – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.

Arne Ringnes
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)